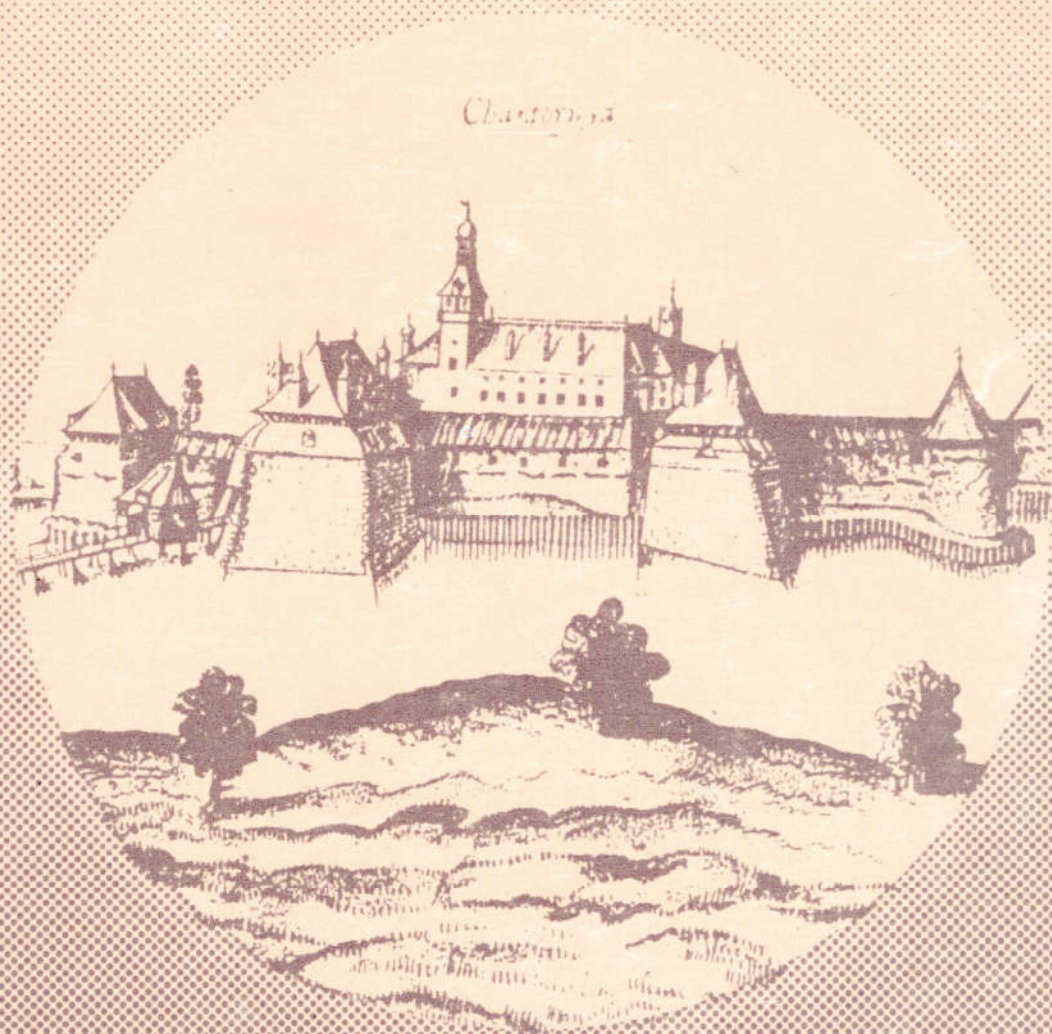

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

MUZEJSKI VJESNIK 16

ARHEOLOGIJA

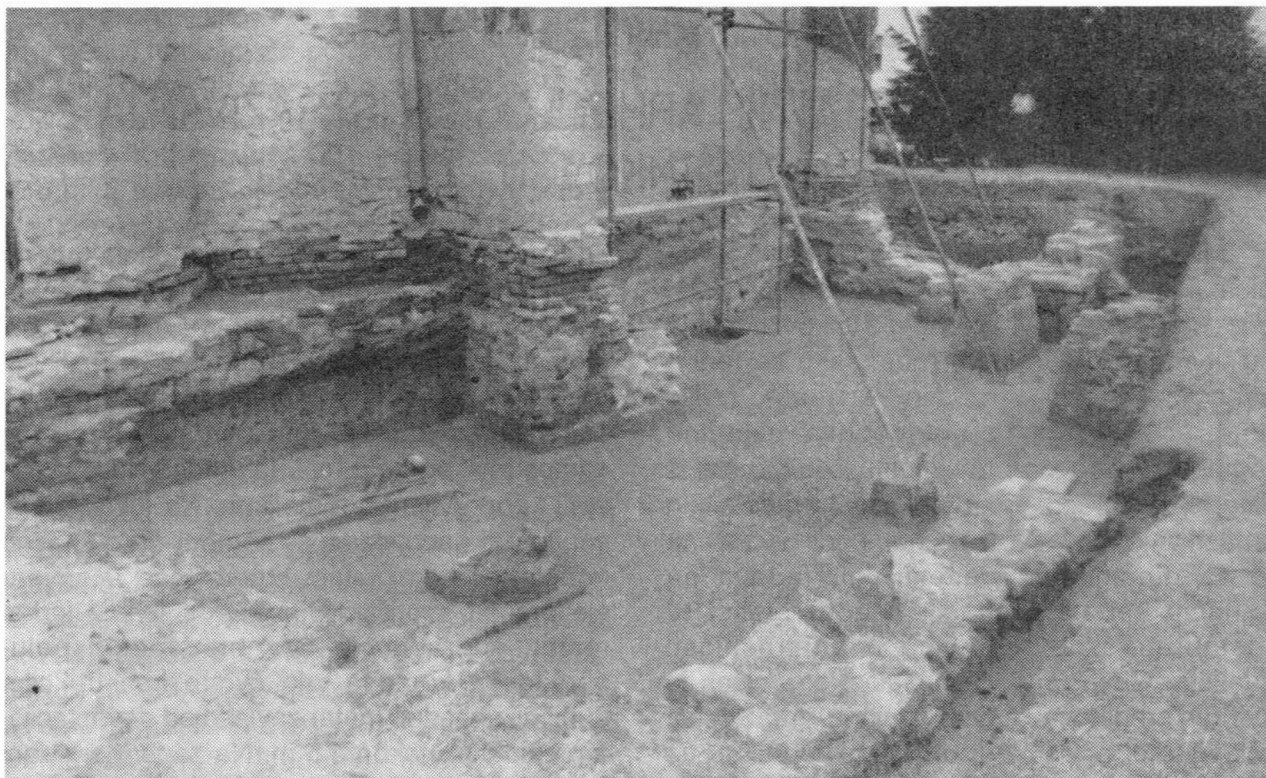
NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU

Muzej Međimurja obavio je sustavna arheološka istraživanja tokom lipnja i srpnja 1992. god. na položaju sv. Jelene u Šenkovcu a koja su utvrđena programom rada. kako se radi o sanaciji spomenika najviše kategorije, radilo se prema uputama i posebnim uvjetima regionalnog zavoda za zaštitu spomenika iz Zagreba. Opseg i uža lokacija arheoloških istraživanja u ovogodišnjoj kampanji usklađena je sa dinamikom građevinskih radova na sanaciji kapele (sanacija vlage) statici te restauratorskim radovima u unutrašnjosti svetišta. Opseg radova nažalost ograničen je kvotom sredstava za ovu namjenu. Istraživanja obavljamo na sjevernoj strani svetišta uz temeljni zid, između dva kontrafora, postupnim skidanjem slojeva, što će omogućiti da se istraže svi elementi pojedinih arhitektonskih faza gradnje i dogradnje u pojedinim razdobljima, te da se utvrdi način gradnje i struktura temelja nekadašnjeg krila pavlinskog samostana, koji se nadovezivao na svetište. Već je i ranije napomenuto da je od čitavog kompleksa pavlinskog samostana ostalo sačuvano samo svetište, dok se ostali dio nalazi pod zemljom, te ga je moguće jedino polučiti arheološkim istraživanjima.

Nakon istraživanja dužina sonde smjera istok-zapad iznosi 15,4 metra, a širina na južnoj strani 5,5 metara a na istočnoj strani 8,10 metara. Apsolutna visina na pragu svetišta iznosi 172,440 metara, dok na rubovima sonde iznosi 172,05 metara. Prosječna dubina sonde je 1,5 - 1,6 metra. Sonda naime zbog upojnih jama koje su uvjetovane ima blagi pad prema rubu sonde. Arhitektonski elementi otkopanog temelja daju slijedeću sliku. Nakon pet redova cigle dubine 0,34 metra slijedi istaka od jednog reda cigle dubine 0,07 m¹. Ova istaka je nivo popločenja nekadašnjeg samostanskog krila, našto ukazuju zazidana vrata ulaza u svetište². Slijedi sloj temelja od fino obrađena kamena dubine 0,37 m. Na ovome dijelu temelja sačuvana je stara žbuka³. Daljnji dio temelja seže do dubine 0,81 m. također od obrađena

kamena, a odvaja se od gornjeg dijela lagano naglašenom istakom⁴. Ukupna dubina otkopanih temelja iznosi 1,59 metra. Arhitektonski elementi dvaju kontrafora donekle se razlikuju u strukturi, no odmah moramo napomenuti da su oni nastali kasnije, vjerojatno nakon rušenja samostanskog krila, a i naknadno su pojačavani i popravljani u temeljima. Na južni temelj kontrafora nadovezuje se kameni zid, odnosno temelj koji pod pravim kutem teče u smjeru sjevera od svetišta. Širina zida iznosi jedan metar, sagrađen je od obrađenog i poluobrađenog kamena vrlo čvrste konstrukcije, dubine i do jedan metar zavisno od devastacije, a prekida se nakon 4,5 m. Na zapadnoj strani od zida nailazimo na devastirane grobove naknadno prenešene uz svetište⁵, te na zid koji teče u smjeru zapada a otkriven je već i tokom ranijih istraživanja. Sa sjeverne strane ovog temelja nailazimo na pravokutno proširenje uredno poslaganih, odnosno obzidanih gotičkih elemenata svoda, doprozornika, dovratnika i veznog kamena. Ukupno je izbrojano preko trideset komada, a pojedini komadi imaju i dobro sačuvan premaz boja⁶. Dva manja pregradna zida veoma plitka na ovome dijelu sonde zasad ne daju jasnu sliku o funkciji cjelokupnog objekta. Prema ranijoj nacrtnoj dokumentaciji, očekivali smo temelje samostanskog krila vezane uz sjeveroistočni temelj kontrafora⁷. Nažalost tragove temelja pratimo samo u ostacima temeljne žbuke, dok kompletan građevinski materijal nedostaje. Proširenjem sonde prema narednom kontraforu svetišta, otkrivamo dosta plitki zid, sazidan od raznih gotičkih spolija. Ovaj zid u nastavku teče prema istoku, i produbljuje se⁸.

Na sjevernoj strani sonde, paralelno sa ovim zidom javlja se temelj od obrađena kamena, širine 1 metar a pratimo ga do ruba istražne sonde. Iako nije bilo za očekivati na ovome prostoru, naišli smo na groblje na redove, orijentacija kostura istok-zapad sa otklonom. Kao i ranijih godina jedan kostur imao je prilog, željeznu jednostavnu pojasnu

Šenkovec 1992. — pogled na sondu

kopču. Na istočnom rubu sonde javljaju se tragovi narednog reda groblja, koji nije obuhvaćen ovogodišnjim istraživanjima. Značajno je napomenuti da u ovome dijelu istražne sonde prvi puta nailazimo i na sporadične fragmente prethistorijske keramike.

Bilješke:

1. Staro korijenje dosta je uništilo dio arhitekture svetišta upravo na ovome dijelu istražne sonde.
2. Iz samostanskog krila u svetište vodila su dvojna vrata, koja su nakon rušenja zazidana. Iznad vratiju u žbuci je izvedena imitacija dvaju prozora na južnoj strani svetišta.
3. Žbuka se manje više sačuvala na cijeloj dužini ovog dijela temelja, no dosta lošeg stanja. Zahvaljujući restauratorima koji istovremeno rade na zaštiti fresaka unutar svetišta dio žbuke smo učvrstili i zaštili.
4. Tokom ranijih izvješća napomenuli smo da jedan dio temelja smatramo ranijom fazom gotičke gradnje, što nam se čini da je i ovdje slučaj sa temeljom ispod istake.
5. Raster groblja oko samostana teško je danas procijeniti bez kompletnog istraživanja ovog prostora. Pojavu pak pokapanja slučajnih nalaza kostura kod izgradnje gospodarskih objekata u neposrednoj blizini svetišta pratimo na cijelom području Medimurja.
6. Nakon otkrića pretpostavljali smo da se vjerojatno radi o obzidanoj grobnici, na koje nailazimo i u terenskom dnevniku Emilia Laszowskog koji je ovdje obavio arheološka istraživanja još 1924. god. Nakon istraživanja gotički elementi pohranjeni su u Muzeju Medimurja. Čuvanje stare kamene građe nakon ranijih pregradnji i dogradnji gotovo da pomalo postaje pravilom.
7. Kada je nestala kompletna građa ovog temelja za sada ne možemo utvrditi. Građa temelja mogla se upotrijebiti tokom ranijih preinaka na ovome prostoru, ili je pak odnešena tokom posljednjih godina za izgradnju gospodarskih objekata mještana.
8. Čitav prostor između dva kontrafora ispunjen je obrađenim kamenom te raznim gotičkim elementima, koje smo ostavili in situ.
9. Josip Vidović, Arheološka istraživanja na položaju sv. Jelene u Šenkovcu, Muzejski vjesnik 15, Bjelovar 1992. str. 44.

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRSNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90. obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKvene UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske